

معاون پژوهشی دانشگاه علامه طباطبایی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

احساس نیاز به علوم انسانی هنوز در کشور شکل نگرفته است

۱۵ درصد بودجه دانشگاه علامه پژوهش محور است ■ سامانه نان هنوز در کشور نهادینه نشده است

زهرارازمانی

خبرنگار گروه دانشگاه

هروقت موضوع پژوهش‌های برون دانشگاهی مطرح می‌شود، تصور عمده افراد ورود مدرک از دانشگاهی به حل چالش‌های صنعت است و شاید دلیل شکل‌گیری چنین تصویری را هم باید دست برتر دانشگاه‌های فنی در کشور در جذب این پروژه‌ها و البته اعلام نیاز بیشتر صنایع در بخش‌های مختلف برای حل چالش‌هایشان که طی سال‌های اخیر به دلیل تحریم رو به افزایش است، دانست. یعنی کمتر دستگه‌های متولی در حوزه مسائل اجتماعی طی سال‌های گذشته برای پیدا کردن راهکارهای علمی و عملی برای پاسخ‌دادن به معضلات موجود، به سراغ دانشگاه‌ها رفته‌اند. البته لازمه کار آن است که ارتباط مستمری بین این نهادها و مجری و دانشگاه‌های این حوزه ایجاد شود. از طرف دیگر با توجه به نامگذاری دوباره سال در حوزه اقتصادی، می‌تواند تا دانشگاه‌ها مسیرهای تحقق آن را تدوین و در اختیار بخش‌های اجرایی کشور در حوزه اقتصادی قرار دهند. کمبود پژوهش‌های کاربردی در حوزه‌های مختلف مرتبط با علوم انسانی، چگونگی نقش‌آفرینی آنها در تحقق شعار سال، اثرگذاری برخی اقدامات مانند راه‌اندازی سامانه نان در راستای همکاری دستگاه‌ها و دانشگاه‌ها و... باعث شد تا به سراغ آقای حسین پور، معاون پژوهشی دانشگاه علامه طباطبایی برویم. به گفته او هنوز در کشور این احساس نیاز شکل نگرفته که برای رفع چالش‌های علوم انسانی به سراغ دانشگاه‌ها برود و از طرف دیگر این دانشگاه نقشه راه پژوهشی مشخصی را برای کمک به دولت در راستای تحقق این شعار تعیین کرده است. متن کامل این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

۱۱۱

مقام معظم رهبری امسال را سال «مهار تورم، رشد تولید، نامگذاری کرده‌اند. با توجه به بعد اقتصادی این شعار که طی سال‌های اخیر هم وجود داشته، سهم دانشگاه علامه طباطبایی را در تحقق این شعار چطور ارزیابی می‌کنید؟

مستحضر هستم که شعار سال مربوط به حوزه علوم انسانی و اقتصاد است. ما برای این موضوع کارهایی را پیش‌بینی کرده‌ایم. برنامه ما از اول اردیبهشت تا آخر اسفند ماه است. در بحث مهار تورم و رشد تولید کارگروهی را شکل داده‌ایم که محوریت آن معاون پژوهشی است و کمیته علمی نیز دانشگاه اقتصاد است. یعنی رئیس دانشگاه اقتصاد را برای این موضوع گذاشتیم که در واقع بحث نشست‌های حل مساله ریشه‌یابی علل و ارائه راهکارها و همین‌طور بحث نشست‌های کوچک مشورتی با وزیر اقتصاد پیش‌بینی شده است. در مجموع ۱۱ برنامه مشخص کردیم که در سال آنها را ارائه دهیم. خروجی تمام این نشست‌ها این است که ما در نهایت خروجی سیاستی به دولت دهیم که علل تورم چیست و چگونه می‌توان با آن برخورد کرد. کار علمی و اساسی صورت بگیرد که توسط دولت یا مجلس تبدیل به قانون شود تا دانشگاه وظیفه خودش را انجام دهد. پایان نامه کم‌تر است اما برای رساله دکتری هر دانشکده دو رساله را تکلیف دانسته‌ایم که هر کدام حداقل دو رساله درباره مهار تورم تولید کنند. این دانشگاه در خصوص تحقق شعار سال چند محور را ملاک عمل قرار داده است. یک بخش ما نقشه پژوهشی تحت عنوان حکمرانی اقتصادی و در حوزه مهار تورم و رشد تولید داریم. این نقشه در چند حوزه، نظام مالی و پولی کشور، نظام بودجه‌ریزی دولتی، جنگ و تحریم اقتصادی، بحث بازنگاری در هدفمندی یارانه‌ها، اصلاح نظام مالیاتی و... است. هر کدام از این موارد براساس خروجی‌هایی که مد نظر ماست، ما منجر به یک توصیه سیاستی و پیش‌نیازی مساله و ارائه راهکارهای مشخص (بستگی به موردی که وجود دارد)، نشست حل مساله، میزگرد، رسانه ملی، برون‌سیاری ایده‌ها، طرح‌های پژوهشی و... را داریم و برخی از آنها هم طرح‌هایی است که در دانشگاه‌ها چه از سوی اساتید و چه رساله‌ها انجام شده است. همچنین ما تفاهم‌نامه‌ای را با وزارت اقتصاد در قالب مطالعات سیاستگذاری و حکمرانی اقتصادی و تولید بسته توصیه‌های سیاسی در حوزه مهار تورم را هم داریم که در این بخش تفاهم‌نامه در قالب نیازهایی که مجموعه وزارت دارایی در خصوص شعار سال دارد، انجام می‌شود. با توجه به اینکه در آستانه بررسی برنامه هفتم توسعه در صحن مجلس هستیم، یکی دیگر از کارهایمان نیز تحلیل برنامه هفتم

است؛ در حالی که چنین تصویری درست نیست. موضوع اصلی در این باره آن است، پروژه‌هایی که اساتید از طریق سامانه‌ها یا هر روش دیگری جذب می‌کنند، اما کل مبلغ قراردادشان، تنها ۱۰ درصد آن به عنوان بالاسری دانشگاه محسوب می‌شود، ۵ درصد دیگر مالیات، ۳ درصد به حساب خزانه داری کشور واریز می‌شود و ۸۵ درصد هم حقوق نیروی انسانی فعال در روند قرارداد هزینه می‌شود. به همین دلیل در بهترین حالت در درآمدهای پژوهشی دانشگاه حداکثر ۲ و نیم تا ۳ درصد درآمد اختصاصی سال گذشته را شامل شده که حدود ۴ تا ۵ میلیارد تومان می‌شود.

هنوز احساس نیاز به دانشگاه‌ها در حوزه علوم انسانی شکل نگرفته است

یکی از موضوعات مهم در بحث تعداد کمی پروژه‌های دانشگاهی این است که دانشگاه‌های فنی و صنعتی، سهم بیشتری در این حوزه دارند، در حالی که نیاز جامعه به حوزه علوم انسانی بیشتر است؛ دلیل کم بودن تعداد پروژه‌ها در دانشگاه‌های علوم انسانی را چه می‌دانید؟

با توجه به اینکه بخش فنی، فیزیکی و ملموس است و دستگاه‌ها هم نمی‌توانند خود به خود به نیازهایشان پاسخ دهند، به همین دلیل آنها مجبور می‌شوند به متخصصان دانشگاهی مراجعه کنند تا از طریق مشاورتی یا به پرسش سوال‌شان برای حل چالش صنعتی برسند یا از طریق آنها به قطعه مورد نیاز در صنعت دسترسی پیدا کنند؛ در حالی که چنین وضعیتی را در علوم انسانی شاهد نیستیم. یعنی مشکل اصلی ما در این بخش یا به اصطلاح حوزه نرم این است که متاسفانه هنوز احساس نیاز به دانشگاه در کشور ما وجود ندارد و در برخی موارد هم با توهم مدیریت رویه‌رو هستیم، به طوری که تصور می‌شود چون مدیر هستیم همه مسائل را می‌دانیم؛ در حالی که بسیاری از متغیرهای اجتماعی، روانشناسی، مدیریتی، اقتصادی و... را اگر می‌دانستیم، قطعاً بهتر می‌توانستیم مدیریت کنیم. یعنی نیاز ملموسی که دستگاه‌ها بگویند برای اداره مسائل انسانی، جامعه، افکار عمومی و... نیاز دارند تا مشورت علمی از دانشگاه‌ها دریافت کنند، هنوز در کشور ایجاد نشده است. البته سال به سال حوزه علوم انسانی و علوم نرم نقش خودش را در جامعه ایفا می‌کند و خوشبختانه همه متوجه می‌شوند کمبودهای اصلی مان در این حوزه است. به طوری که در گفت‌وگوهای اخیر هم همه متوجه شدند که مشکل ما، مشکل علوم انسانی است.

یکی از موضوعات مهم بحث درآمدهای اختصاصی دانشگاه‌ها است که یکی از بسترهای آن، همان پروژه‌های برون دانشگاهی می‌شود، سهم این بخش از درآمدها در دانشگاه علامه طباطبایی چقدر بوده است؟

نکته مهم در این میان آن است که هر گاه صحبت از درآمد می‌شود، عده‌ای چنین تصور می‌کنند که مبلغ این درآمد بسیار کلان است؛ در حالی که صنعت و جامعه مشغول به فعالیت هستند. البته برخی از اساتید به صورت مستقل وارد عمل می‌شوند، اما آنها که از طریق دانشگاه جذب می‌کنند، همان میزانی بود که اعلام کردیم. در صحبت‌هایتان با سامانه نان اشاره کردید، با توجه به اینکه یک سال از راه‌اندازی آن می‌گذرد، سهم آن را در پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی چطور ارزیابی می‌کنید؟

قبل از اینکه این سامانه راه‌اندازی شود، ما سامانه ساطع را در کشور داشتیم که در میان دستگاه‌های مختلف نهادینه شده است. یعنی دستگاه‌ها مجبور هستند در این سامانه اقدام به ثبت درخواست‌شان کرده و یک نوع تکلیف قانونی برای آنها به شمار می‌رود. با این حال طبیعتاً سامانه نان بهتر و کامل‌تر از ساطع عمل می‌کند؛ اما از آنجایی که فرهنگ‌سازی خوبی درباره آن صورت نگرفته، هنوز آن طور که باید استفاده از آن نهادینه نشده است. ویژگی خوب این سامانه آن است که به صورت طرفه کار می‌کند؛ یعنی هم دستگاه‌ها می‌توانند در این سامانه نیازهای خود را ثبت کنند و هم اعضای هیات علمی دانشگاه‌های مختلف امکان ثبت ایده‌هایشان را دارند؛ قطعاً همین ویژگی هر چه جلوتر برویم و البته دستگاه‌ها و دانشگاه‌ها از آن استفاده کنند، باعث می‌شود تا در آینده عملکرد نان از ساطع بهتر شود. با این حال نباید این مساله را هم فراموش کرد که قطعاً هر سامانه‌ای در حوزه اجرا، نقض‌هایی خواهد داشت و به همین دلیل کمی احتیاط در استفاده از آن وجود خواهد داشت.

قرار دادهای برون دانشگاهی ۷۸ درصد رشد داشت

دانشگاه علامه طباطبایی را باید مهم‌ترین دانشگاه کشور در حوزه علوم انسانی قلمداد کرد، با توجه به این مهم تا چه میزان در حوزه پژوهش‌های تقاضامحور ورود کرده‌اید؟

برای پاسخ به این سوال، باید به آمار قراردادهای برون دانشگاهی در سال گذشته اشاره کنم؛ چرا که هنوز زمان زیادی از سال جدید نگذشته است. خوشبختانه در شش ماهه دوم سال گذشته، ۷۸ درصد افزایش انعقاد قراردادهای برون دانشگاهی را داشتیم که این تقاضاها از طریق سامانه ساطع و نان به دانشگاه ارجاع داده شده بود. البته از حیث مبلغ تنها ۲ درصد رشد داشتیم که صرفاً به حوزه پژوهش‌های تقاضامحور می‌شود.

۱۵ درصد بودجه دانشگاه علامه پژوهش محور است

رشد بودجه پژوهشی و درآمد پژوهشی را چطور ارزیابی می‌کنید؟

رشدمان در این حوزه دو برابر دیگر دانشگاه‌ها بوده است. تقریباً ۵۰ درصد رشد بودجه پژوهشی را در این حوزه داشتیم اما در حوزه درآمد پژوهشی ۱۵ درصد کل بودجه دانشگاه به این حوزه مرتبط می‌شود، با این حال برای امسال پیش‌بینی کرده‌ایم که نزدیک به ۱۲ میلیارد تومان درآمد اختصاصی داشته باشیم که باید منتظر ماند دید این رقم از بسترهای مختلف درآمدهای پژوهشی، فروش کتاب و... محقق خواهد شد یا خیر. امیدواریم با توجه به شرایط کشور بتوانیم در این بخش ۴ درصد رشد را داشته باشیم.

همکاری ۶۲ درصد اساتید در اجرای طرح‌های مرتبط با صنعت و جامعه

اساتید علوم انسانی در پژوهش‌های تقاضامحور و قراردادهای برون دانشگاهی تا چه میزان مشارکت دارند؟

خوشبختانه در دانشگاه ما تقریباً ۶۲ درصد از اساتید در حوزه

پروژه‌ها در این حوزه چند بخش را فعال کردیم که یکی از آنها خوشه مشورتی بازار سرمایه، خوشه پولی و بانکی بوده است که در حد معاون اول رئیس جمهور هم مشاوره داده و البته خروجی‌های طرح‌های پژوهشی هم داشته‌ایم. همچنین نشست‌های متعددی هم در این زمینه برگزار شده و حتی در قالب مدرسه تابستانه تحت حمایت وزارت اقتصاد هم اقداماتی را داشته‌ایم که برخی از آنها منجر به لایحه و قرارداد شده است. برخی از تصمیماتی که در استان‌مان در مجموعه دانشگاه اقتصاد داشتند هم در قالب کمک‌های مشاورتی به وزارت دارایی ارائه شده است. با توجه به اینکه وزیر هم از همین دانشگاه است، هر از گاهی نشست‌هایی با اساتید برگزار شده است. همچنین تعامل خوبی هم با بانک مرکزی و دیگر بانک‌ها در سال گذشته درباره مسائلی که در حوزه اقتصاد مطرح بوده، داشته‌ایم. قرار است توافقی هم با وزارت اقتصاد داشته باشیم تا در مقوله سیاست‌های اقتصادی بتوانیم اقداماتی را برای آنها داشته باشیم تا نیازهای کلان آنها را برآورده کنیم. البته این بخش صرفاً به دانشگاه علامه محدود نمی‌شود، بلکه قرار است ما به عنوان محوریت عمل کنیم تا در موضوعات مختلف اقتصادی امکان کسب نظرات اساتید دیگر دانشگاه‌ها را داشته باشیم و در نهایت هم این نظرات در قالب لایحه یا خروجی‌های مشخص در اختیار مدیران وزارت اقتصاد قرار دهیم.

آماری از اینکه چه میزان از رساله‌ها در حوزه‌های اقتصادی از سوی دانشگاه علامه طباطبایی منتشر شده، دارید؟

از آنجایی که در دانشگاه اقتصاد، مدیریت و بیمه، موضوعات مختلفی را در حوزه اقتصادی دنبال می‌کنیم، نمی‌توان آمار دقیقی را اعلام کرد؛ با این حال به طور مثال می‌گویم که در مقوله مهار تورم ۲۵ پایان‌نامه و ۸ رساله و همچنین در بحث تولید هم ۱۰۱ پایان‌نامه و ۱۵ رساله در سال گذشته منتشر شده است.

فرهنگ دانشگاهی در حال تغییر است

عبدالحسین کلانتری، معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم گفت: «فرهنگ دانشگاهی در حال تغییر و تحول است؛ دانشگاه شریف یا تهران ۲۰ سال پیش یک عرصه آموزش و پژوهش داشت و پارک‌های علم و فناوری را نداشتیم. اما امروز پارک‌ها در حال گسترش است و آیین‌نامه‌های وزارتخانه در راستای تشویق پارک‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان تنظیم می‌شود.» او به تشریح وضع موجود منابع درسی در جهان و پیش‌بینی‌ها درباره آینده آن پرداخت و افزود: «نوع کتاب‌نویسی در حال تحول است و کتاب‌ها کم‌کم به شکل اشتراکی نوشته می‌شوند؛ البته منظور این نیست که مانند کتاب‌های اشتراکی فعلی هر فصل را یک نویسنده بنویسد و ویرایشگر مخصوص خود را داشته باشد.» کلانتری ادامه داد: «در حال حاضر هم دانشجویان در تحقیقات خود برای رسیدن به یک مطلب یک کتاب کامل را مطالعه نمی‌کنند؛ بلکه بسیار دقیق و جزئی وارد آن قسمتی می‌شوند که می‌خواهند از آن بهره‌برداری کنند. بر همین اساس کتاب‌سازی‌ها و بسیار دقیق و مشخص بر اساس تقاضای موجود خدمات می‌دهند.»

آخرین فرصت به داوطلبان آزمون پذیرش دستیار تخصصی برای رفع مدارک

پنجاهمین دوره آزمون پذیرش دستیار تخصصی ساعت ۹ صبح روز پنجشنبه ۲۱ اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ به طور همزمان در دانشگاه‌های علوم پزشکی تعیین شده به عنوان محل آزمون برگزار می‌شود. داوطلبان برای دریافت کارت ورود به جلسه پنجاهمین دوره آزمون پذیرش دستیار تخصصی می‌توانند از روز دوشنبه ۱۸ اردیبهشت تا ساعت ۲۴ چهارشنبه ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲ به سایت مرکز سنجش آموزش پزشکی مراجعه و از کارت خود پرینت تهیه کنند. داوطلبانی که به هر دلیل غیرمجاز شناخته شده و مجاز به دریافت کارت نیستند می‌توانند از طریق تکمیل مدارک، نقص مدرک خود را تا ساعت ۸ صبح روز چهارشنبه ۲۰ اردیبهشت ارسال و پس از بررسی توسط کارشناسان، کارت ورود به جلسه را دریافت کنند. تمامی داوطلبان می‌توانند در بازه زمانی دوشنبه ۱۸ اردیبهشت تا ساعت ۲۴ چهارشنبه ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲ نسبت به برطرف کردن نقص مدرک اقدام کنند.

۳۱ اردیبهشت؛ آخرین مهلت ثبت نام وام دانشجویی

صندوق رفاه دانشجویان در بخشنامه‌ای جزئیات اعطای وام‌های ضروری و ودیعه مسکن و همچنین مبالغ وام‌های تحصیلی، ضروری، ودیعه مسکن، ملازاد شه‌به دانشجویان تحت پوشش نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ را اعلام کرد. براساس اعلام صندوق رفاه دانشجویان وزارت علوم، سامانه یکپارچه صندوق رفاه به نشانی <https://refah.swf.ir> از روز یکشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۲ تا روز یکشنبه ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۲ برای دانشجویان واجد شرایط متقاضی دریافت وام ضروری و ودیعه مسکن فعال خواهد بود. سقف مبلغ ضمانت وام‌های دانشجویی به ترتیب به ۱۲۰، ۶۰ و بیش از ۱۲۰ میلیون تومان افزایش یافته است. همچنین در خصوص بند ب ماده ۱۲ آیین‌نامه پرداخت و بازپرداخت وام‌های دانشجویی ارائه گواهی کسر از حقوق صرفاً برای دانشجویانی که بالاتر از ۱۲۰ میلیون تومان وام دریافت خواهند نمود الزامی است. بدیهی است مسئولیت صحت‌سنجی سند تعهد و گواهی کسر از حقوق ضامنین بر عهده دانشگاه‌ها خواهد بود. وام تحصیلی دانشجویان متاهل حداکثر دو برابر سقف وام دانشجویان مجرد عادی است و همچنین ضرب ۵۰ درصدی افزایش وام تحصیلی برای دانشجویان دارای ویژگی خاص، برای دانشجویان مجرد اعمال شود.